

Бібліографія

1. Монастирський Г.Л. Модернізаційна парадигма управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня: монографія / Г. Л. Монастирський. — Тернопіль: Вид-во «Економічна думка» ТНЕУ, 2010. — 464 с.

2. Monastyrskyi G. Municipalization as a new paradigm of local economic development: world and national tendencies / G. Monastyrskyi // Local self-government in local development: Ukrainian and Polish experience: monograph / ed. Lech Jańczuk. — Lublin: Wydawnictwo KUL, 2014. — P. 57-77.

3. Монастирський Г.Л. Муніципальний сектор економіки: методологія дослідження / Г.Л. Монастирський // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. — Випуск 5. — К., 2009. — С. 9-12.

4. Монастирський Г.Л. Розвиток муніципального підприємництва як елемент модернізації муніципального сектору економіки / Г.Л. Монастирський // Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком вітчизняних підприємств: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 21-22 травня 2009 р. — Т. II. — Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2009. — С. 18-20.

Олена ПРИМОСТКА

Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана, України

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ В УКРАЇНІ ЗА МЕТОДИКОЮ ФУРАСТЬЄ

Існує декілька різних способів розподілу економіки на сектори - за історичним розвитком, за гіпотезою трьох або чотирьох секторів економіки, або за належністю до державного, приватного чи неприбуткового сектору. Баланс між секторами економіки залежить від рівня економічного розвитку. Під сектором економіки доцільно, на наш погляд, вважати велику її частину, тобто сукупність галузей, об'єднаних певною метою та функціями. Сектори економіки класифікуються за різними ознаками, у зв'язку із чим економіка держави може бути представлена як 2-секторна, 3-секторна, 4-секторна, 5-секторна.

Первинний сектор економіки: галузі економіки, продукти яких здебільшого є сировиною для інших галузей. До первинного сектора належать сільське господарство, рибальство, лісова промисловість. Наприклад, шахтарі та рибалки – це робітники первинного сектору. До

первинного сектора також часто відносять діяльність, пов'язану зі збором, пакуванням, очисткою і переробкою сировини на місці. Вторинний сектор економіки: галузі економіки, що перетворюють сировину на закінчений, готовий до споживання, продукт, наприклад виробництво автомобілів зі сталі або виробництво одягу із тканин. До вторинного сектора належать будівництво і виробництво. Вторинний сектор використовує матеріали первинного сектора і виробляє на основі цієї сировини продукт, призначений для споживання, продажу або використання в інших галузях. Підприємства вторинного сектору зазвичай споживають багато енергії й потребують складних машин.

Третинний сектор економіки або сфера послуг: включає економічну діяльність, пов'язану з послугами. Поняття послуг охоплює всі види діяльності, що не завершуються виробництвом продукту, але сприяють процесу виробництва, покращуючи продуктивність. До послуг належить фінансова і банкова діяльність, транспорт, оптова і роздрібна торгівля, страхування, інформаційна галузь, медицина, освіта та індустрія розваг тощо. Інформаційні технології часто виокремлюють і включають у четвертинний сектор економіки. У розвинутих країнах третинний сектор економіки найбільший за кількістю працівників і зростає найшвидшими темпами.

Відповідно до міжнародних стандартів система національних рахунків поділена на шість секторів:

1) нефінансові корпорації, тобто усі підприємства, які виробляють товари та надають послуги з реалізації їх на ринку;

2) фінансові корпорації — установи, які здійснюють фінансові операції: випуск та розподіл фінансових коштів, випуск та реалізацію цінних паперів, надання кредитів (банки, страхові компанії та ін.);

3) сектор загального державного управління (державні установи та організації, тобто інституційні одиниці, які утримуються за рахунок державного бюджету);

4) сектор домашніх господарств, до якого належать домогосподарства, які споживають товари і послуги і можуть виробляти продукти для власного споживання;

5) сектор некомерційних організацій, які обслуговують домашні господарства (інституційні одиниці, що надають неринкові послуги домашнім господарствам);

6) сектор зовнішньоекономічних зв'язків.

Гіпотеза трьох секторів економіки (англ. Sector Theory, Three-Sector Hypothesis) — економічна теорія, що ділить економічну діяльність на три

сектори: видобуток сировини (первинний), виробництво (вторинний) і сферу послуг (третинний), яка була розроблена Жаном Фурастьє [1].

За цією гіпотезою основний фокус економічної діяльності поступово зміщується від первинного сектора до вторинного, і далі - третинного. Первинний сектор економіки— галузі економіки, продукти яких здебільшого є сировиною для інших галузей. До первинного сектора належать сільське господарство, рибальство, лісова промисловість та гірництво. До первинного сектора також часто відносять діяльність, пов'язану зі збором, пакуванням, очисткою і переробкою сировини на місці. До вторинного сектора належать будівництво і виробництво. Вторинний сектор здебільшого використовує як вихідний матеріал продукт первинного сектора і виробляє на основі цієї сировини продукт, призначений для споживання, продажу або використання в інших галузях. Підприємства вторинного сектору зазвичай споживають багато енергії й потребують складних машин. До третього сектору відносять послуги, які охоплюють всі види діяльності, що не завершуються виробництвом продукту, але сприяють процесу виробництва, покращуючи продуктивність. До послуг належить фінансова і банкова діяльність, транспорт, оптова і роздрібна торгівля, страхування, інформаційна галузь, медицина, освіта та індустрія розваг тощо.

Інформаційні технології часто виокремлюють і включають у четвертинний сектор економіки. У розвинутих країнах третинний сектор економіки найбільший за кількістю працівників і зростає найшвидшими темпами.

Перша фаза, так звана «Традиційна цивілізація» характеризується наступним розподілом робочої сили в економіці: первинний сектор 70 %, вторинний сектор 20 %, третинний сектор 10 %. На цій фазі науковий розвиток суспільства ще недостатній, машини майже не використовуються. Цей рівень відповідає середньовічній Європі та сучасним країнам, що розвиваються.

Друга фаза: «Перехідний період» відсоток робочої сили становить відповідно 20 %, 50 % та 30 %. У первинному секторі на цій фазі використовуються машини, що зменшує потребу в робітниках. Внаслідок цього зростає попит на виробництво машин, що є вочиную вторинного сектора. Перехідний період починається з індустріалізації галузі економіки, що створюють закінчений, готовий до споживання, продукт.

Водночас зростає частка третинного сектора, зокрема фінансів, а також сила держави в економіці. Третя фаза: «Третинна цивілізація» характеризується наступним розподілом робочої сили – перший сектор-

10 %, вторинний-20 % та третинний – 70%.

Структурні зміни зайнятості населення в Україні протягом 2012-2016 рр. свідчать про поступові зрушення у економіці (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка зайнятості населення України за секторами*

Фази / роки	2012	2013	2014	2015	2016
Первинний сектор	17,2%	17,5%	17,1%	17,5%	17,6%
Вторинний сектор	21,1%	20,8%	20,2%	19,6%	19,3%
Третинний сектор	56,5%	61,7%	57,4%	57,1%	63,1%

*Розраховано автором на основі <http://www.ukrstat.gov.ua>

Третинний сектор неупинно зростає та наближається до 70 відсотків, тобто економіка України поступово переходить із другої у третю фазу «Третинної цивілізації». На цій фазі автоматизація первинного і вторинного секторів досягає такого рівня, що потреба в робочій силі значно зменшується. Водночас зростає попит на робочу силу в третинному секторі. Ця ситуація відповідає сучасним промислово розвинутим країнам та майбутньому постіндустріальному суспільству. Один із трьох секторів економіки в рамках гіпотези трьох секторів, який включає економічну діяльність, пов'язану з послугами. Розвиток третинного сектору на цій стадії настільки значний, що в ньому іноді далі виділяють додаткові сектори: четвертинний, зосереджений навколо інформаційний технологій та п'ятинний - сектор послуг, неорієнтованих на прибуток.

Бібліографія

1. Jean Fourastié Le progrès technique et l'évolution économique, Institut d'Études Politiques de Paris, Paris, les cours de Droit (deux fascicules), 1951—52, 249 p.

Оксана СИДОРЕНКО

Київський кооперативний інститут бізнесу і права, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Центральною проблемою розвитку сучасних економічних систем є складність їх прогнозування та передбачення майбутніх подій. Проблеми в розвитку набули системного та незворотного характеру. Це є ознакою втрати керованості над процесами розвитку. Управлінські підходи